

Opgave 4 Slachtoffers van criminaliteit

Bij deze opgave horen de teksten 9 tot en met 12, figuur 2 en 3 en tabel 1 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Ruim drie miljoen Nederlanders worden jaarlijks het slachtoffer van criminaliteit. De volgende opgave bestaat uit vragen die gebaseerd zijn op het rapport *Slachtoffers van criminaliteit. Feiten en achtergronden*, een publicatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau (april 2006). Het rapport verschaft inzicht in de positie van slachtoffers, presenteert de stand van zaken van onderzoek op dit terrein en schetst het beleid dat wordt gevoerd om de positie van slachtoffers te verbeteren.

Lees tekst 9.

Het onderzoek is toegespitst op misdrijven. Welke gedragingen een misdrijf (of overtreding) zijn, staat beschreven in rechtsregels.

- 2p **26** Noem twee kenmerken van rechtsregels.

Lees tekst 10 en bekijk figuur 2.

Bij het doorlopen van de 'strafrechtelijke keten' kunnen slachtoffers een beroep doen op hulp van maatschappelijke instellingen en overheidsinstanties.

- 2p **27** Noem bij fase 1 (ondervonden delicten) twee instanties waar het slachtoffer hulp kan krijgen.

Zie figuur 2.

Niet alle vervolgingszaken (zie fase 4 en 5) worden voor de rechter gebracht. Eén reden daarvoor is dat er onvoldoende bewijs is voor het strafbare feit.

- 2p **28** Noem twee andere redenen op grond waarvan het Openbaar Ministerie kan besluiten zaken niet te vervolgen.

Eén van de hoofdtaken van het OM is de vervolging van strafbare feiten.

- 2p **29** Noem de twee andere hoofdtaken van het OM.

Maak gebruik van tabel 1.

Slechts een deel van de slachtoffers meldt bij de politie wat hun is overkomen. Van de 4,6 miljoen delicten waar de Nederlandse bevolking in 2004 mee te maken kreeg, zijn er 1,6 miljoen door of namens het slachtoffer bij de politie gemeld. De aangiftebereidheid verschilt aanzienlijk per delict.

- 3p **30** Beschrijf het verschil in aangiftebereidheid tussen gewelddelicten en diefstaldelicten.

Geef voor dat verschil twee verklaringen.

Zie figuur 3 en lees tekst 11.

Leeftijd en geslacht blijken belangrijke variabelen bij de kans om **slachtoffer** van criminaliteit te worden. In figuur 3 en tekst 11 staan hierover gegevens uit het SCP-rapport. Uit ander onderzoek weten we in welke leeftijdsgroepen de **dadere** van gewelddelicten vooral te vinden zijn.

- 4p **31** Komen de dadere en slachtoffere van gewelddelicten uit dezelfde leeftijdsgroepen? En zijn ze van hetzelfde geslacht? Licht je antwoord toe.

Niet alleen leeftijd en geslacht (of andere kenmerken) zijn van betekenis bij het verklaren van de kans om slachtoffer te worden, ook de buurt waarin mensen leven, speelt volgens hoofdstuk 6 van het rapport een rol. Zo blijkt relatief veel criminaliteit voor te komen in de volgende buurten:

- buurten met een lage economische status: bewoners hebben gemiddeld niet genoeg financiële middelen om lid te worden van verenigingen e.d.;
- buurten met een etnische heterogeniteit: mensen spreken elkaars taal niet;
- buurten waar een grote verhuismobiliteit bestaat.

- 2p **32** Leg het mogelijke verband uit tussen het relatief hoge niveau van criminaliteit in dergelijke buurten en de sociale cohesie in zo'n wijk.

De door de politie geregistreeerde criminaliteit is volgens het rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau de afgelopen 25 jaar behoorlijk gestegen. In 1980 was het aantal door de politie geregistreeerde delicten ruim 700.000 en dat nam gestaag toe tot 1,3 miljoen in 2004: bijna een verdubbeling. Het blijkt dat deze stijging slechts voor 1 procent wordt veroorzaakt door een toename in de kans dat burgers slachtoffer worden van criminaliteit.

- 2p **33** Geef twee andere verklaringen voor de toename van de geregistreeerde criminaliteit over de afgelopen 25 jaar.

In hoofdstuk 11 van de publicatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau staat slachtofferpreventie centraal. Als één van de strategieën om criminaliteit (en dus het maken van slachtoffere) te voorkomen, wordt 'rechtshandhaving' genoemd. Hieronder valt het opleggen van strafrechtelijke sancties. Er zijn verschillende doelen van straffen.

- 3p **34** Leg aan de hand van drie doelen van straffen uit dat het opleggen van straf preventief kan werken.

De positie van het slachtoffer binnen het strafrecht is de laatste jaren sterk verbeterd. Zodra een zaak wordt aangemeld bij het OM krijgen slachtoffere een brief waarin gevraagd wordt of zij geïnformeerd willen worden over het verloop van een zaak. Het slachtoffer kan de zitting bijwonen.

- 2p **35** Noem een ander recht van het slachtoffer tijdens het strafproces en licht dit recht toe.

Lees de regels 1 tot en met 18 van tekst 12.

- 2p **36** Leg uit dat het CDA zich kan vinden in de aanpak van criminaliteit zoals beschreven in de regels 1 tot en met 18 van tekst 12. Betrek hierbij een uitgangspunt van het CDA.

Opgave 4 Slachtoffers van criminaliteit

De volgende teksten, tabel en figuren komen (bewerkt of verkort) uit het rapport 'Slachtoffers van criminaliteit. Feiten en achtergronden'. Een publicatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, Karin Wittebrood, april 2006.

tekst 9

Afbakening en invalshoek

In deze studie richten we ons op de 'gewone' burger die het slachtoffer is of kan worden van criminaliteit. Hoewel
5 deze omschrijving op het eerste gezicht misschien duidelijk genoeg lijkt, zal toch enige toelichting worden gegeven op deze keuze en een expliciete afbakening worden gemaakt.

10 Onder criminaliteit verstaan we in principe alle gedragingen die bij wet strafbaar zijn gesteld als misdrijf. Overtredingen vallen buiten het bereik van deze publicatie. Gedragingen die
15 'onbehoorlijk' of 'onduldbaar' zijn of die voor 'overlast' zorgen blijven eveneens buiten beschouwing als zij niet onwettig zijn (...)

tekst 10

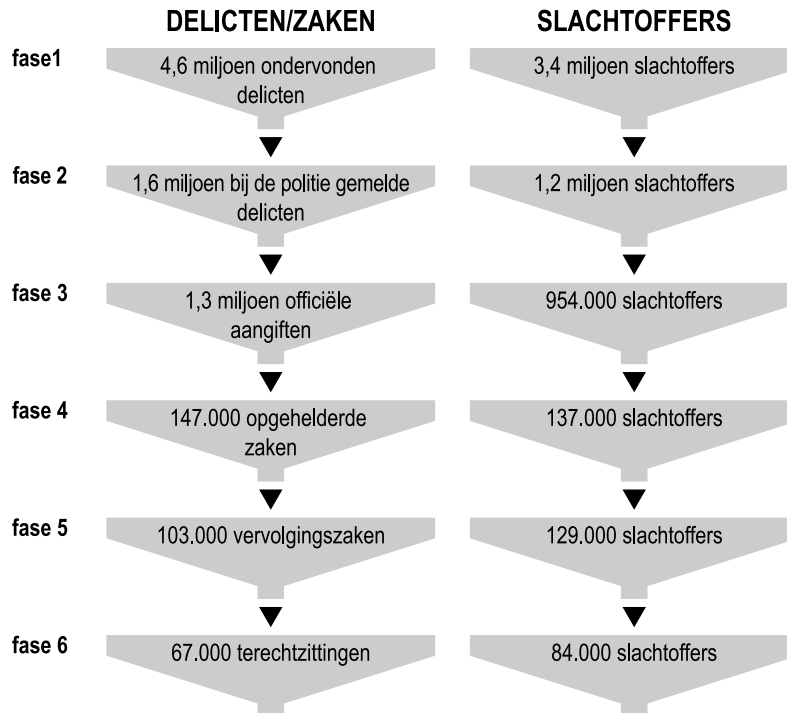
Van burger tot benadeelde partij Inleiding

In Nederland wonen ruim 16 miljoen burgers (...) Deze burgers – die allen
5 een kans hebben slachtoffer te worden van criminaliteit – vormen in dit hoofdstuk het uitgangspunt. Een deel van hen zal daadwerkelijk als slachtoffer te maken krijgen met
10 criminaliteit. Voor deze slachtoffers is een 'strafrechtelijke' keten uitgestippeld. Deze keten wordt door burgers geheel of gedeeltelijk
15 jaarlijks te maken met criminaliteit en hoe vaak melden ze dat vervolgens bij de politie? Van welk deel van deze delicten wordt een officiële aangifte

opgemaakt en van hoeveel slachtoffers
20 komt 'hun' zaak uiteindelijk voor de rechter? Om deze keten te kunnen doorlopen, is het initiatief in eerste instantie aan het slachtoffer zelf. Deze (of eventueel andere) betrokkenen
25 kunnen het delict bij de politie melden. Vervolgens spelen vooral politie, openbaar ministerie (OM) en rechterlijke macht een belangrijke rol in de wijze waarop de keten verder
30 wordt doorlopen. De gegevens die we gebruiken om de 'strafrechtelijke' keten te beschrijven zijn afkomstig uit verschillende data-
35 bronnen, die elk over een deel van de keten informatie verschaffen.

figuur 2

De zes fasen van de 'strafrechtelijke keten' die burgers (kunnen) doorlopen wanneer zij te maken krijgen met criminaliteit, 2004

tabel 1

Aantal bij de politie gemelde delicten en slachtoffers onder de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder naar type delict, 2004 (in absolute aantallen x 1000 en in procenten)

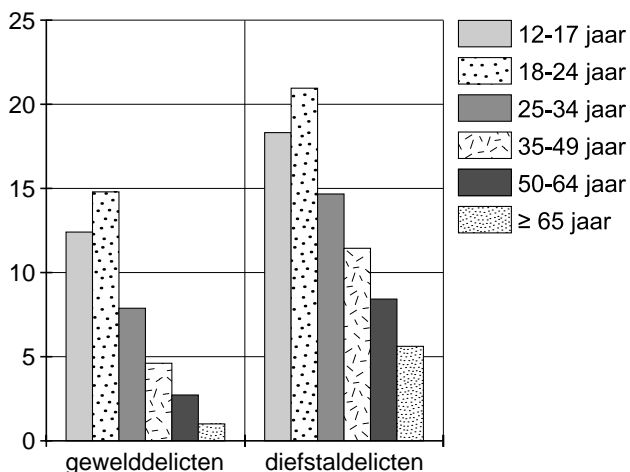
	aantal slachtoffers*	aantal gemelde delicten	percentage van de ondervonden delicten dat is gemeld
gewelddelicten	218	289	30
seksuele delicten	11	13	9
mishandeling	92	102	40
bedreiging	136	174	30
diefstaldelicten	813	868	49
inbraak	168	94	89
fietsdiefstal	276	310	42
autodiefstal	21	22	93
diefstal uit auto	192	194	72
zakkenrollerij	150	130	63
overige diefstal	118	117	28
vernielingen	401	474	26
beschadiging van auto	230	276	25
overige vernielingen	187	198	27
totaal	1212	1631	36

* Het totale aantal slachtoffers (per categorie) is lager dan wanneer de afzonderlijke delicten bij elkaar worden opgeteld. Dit komt omdat slachtoffers van meerdere delicten slachtoffer kunnen worden.

bron: CBS, SCP bewerking

figuur 3

Aandeel slachtoffers onder de bevolking van twaalf jaar en ouder naar leeftijd, 2003 (in procenten)

tekst 11

Vrouw en man

In het algemeen worden mannen vaker slachtoffer van criminaliteit dan vrouwen, maar wanneer het type delict in beschouwing wordt genomen, is
5 deze generalisering te simpel.

Mannen zijn vaker slachtoffer van gewelddelicten, zoals mishandeling en bedreiging, terwijl vrouwen vaker het slachtoffer zijn van seksuele delicten.

tekst 12

Algemene ontwikkelingen in het veiligheidsbeleid

Tot het einde van de jaren zeventig werd de aanpak van criminaliteit als
5 een exclusief terrein van politie en justitie beschouwd. De opvatting dat niet alleen politie en justitie een rol moeten spelen bij de criminaliteitsbestrijding, maar ook andere over-
10 heidsinstanties, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en individuele burgers, was 'vernieuwend'. (...) Het beleidsplan Samenleving en criminaliteit (1985) was het begin van

15 een reeks nota's en beleidsstukken waarin maatregelen werden voorgesteld om de criminaliteit aan te pakken buiten het strafrecht om. Deze maatregelen waren vooral
20 gericht op het aanpassen van de bebouwde omgeving, het versterken van sociale bindingen in de samenleving en het intensiveren van het functionele toezicht. In dit kader
25 werden voor experimenten in ongeveer 80 gemeenten gelden beschikbaar gesteld en ruim 250 projecten zijn hiermee gefinancierd. (...)